

УДК 061.2:[339.92+008](477+52)

ДІЯЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНСЬКО-ЯПОНСЬКИХ ВІДНОСИНАХ

Юрій Шульгін, Галина Зінов'єва

*Чорноморський державний університет імені Петра Могили,
кафедра політичних наук,
вул. 68 десантників, 10, Миколаїв, Україна, 54003
тел.: +380502161255, e-mail: urec_shulgin@mail.ru*

Узагальнено матеріали бізнес-семінарів, тренінгів, лекцій з економічних питань, які проводили японські спеціалісти, експерти, науковці за планом діяльності проекту “Українсько-японський центр НТТУ КПІ” у 2006–2010 роках у Києві та Миколаєві, сформульовано рекомендації щодо практичного застосування японського досвіду в українських економічних перетвореннях у галузі діяльності громадських організацій.

Ключові слова: середній клас, менеджмент, співробітництво, досвід, культура.

Актуальність статті обумовлена потребою вивчення, аналізу та використання досвіду Японії в українських ринкових трансформаціях, зростання чисельності середнього класу в Україні, подолання кризових явищ, подальшому всебічному українсько-японському співробітництву.

З огляду на це, детальніше розглядаємо склад сучасних чинників економічного розвитку Японії та України; галузі взаємодії в сучасних зовнішньо-економічних відносинах Японії та України; основні риси економічного регулювання та економічного планування в Японії та Україні; перспективи японсько-українського економічного співробітництва, зокрема в Миколаєві.

“Від проголошення незалежності до здобуття фактичної самостійності – велика дистанція. Важливо нашу рішучість зміцнити знаннями та нагромадженим досвідом багатьох країн, які вже пройшли через труднощі економічного реформування та досягли успіху. Ми цінуємо значний досвід Японії, яка досягла небаченого економічного злету і вступила в етап економічної зрілості, що характеризується органічним поєднанням регулюючої ролі держави з ринковими механізмами” [1, с. 5].

Впродовж 2006–2010 років Українсько-японський центр НТТУ КПІ приділяв багато уваги розвитку українсько-японського співробітництва в економічній сфері. Достатньо переглянути перелік заходів, проведених за цей період з ініціативи японської сторони, до яких були залучені провідні спеціалісти, експерти та науковці Міністерства закордонних справ Японії, Управління економічного планування, Міністерства економіки та інших економічних інституцій.

“Народи світу у теперішній час так близько пов’язані між собою на економічному рівні, що вони не можуть обійтися без активної і масованої міжнародної торгівлі та капіталовложень” [3, с. 272].

Програма бізнес-форумів з представниками японських компаній в Україні (вересень–жовтень 2008 року) була присвячена таким темам:

- японський бізнес у сфері охорони навколишнього середовища (Егучі Хіроші, Генеральний менеджер у Київському офісі корпорації Сумітомо);
- філософія та методи управління Хонда Мотор Україна (Міяшіта Такаші);
- менеджмент та глобальна стратегія компанії Панасонік (Такахама Кокічі, Генеральний директор у Київському офісі);
- як вижити та вести бізнес директору-японцю в Україні (Кондо Ацуя, Генеральний директор Тойота Україна);
- японський досвід у промисловості України (Уеда Коічі, голова правління NTB Co.,Ltd.).

Під час бізнес-форумів обговорено досвід японських компаній щодо їх стратегії менеджменту і маркетингу. Провідні спеціалісти поділилися досвідом успішних та невдалих проєктів і помилок, навели приклади з поточної діяльності компаній, окрім того, були проведені презентації продукції компаній.

Японський досвід пропонує українській економіці, в першу чергу, такі складові успіху:

- створення довгострокової стратегії економічного розвитку;
- створення програми регіонального розвитку;
- визначення державних важелів формування середнього класу;
- вдосконалення законодавства та виконання законів;
- вдосконалення та підвищення стандартів продукції до світового рівня;
- якісні інвестиції;
- увага до технологій і використання існуючих (Україна має унікальні технології в багатьох галузях);
- орієнтація на експорт у всіх економічних напрямках (використання розвиненої металургійної промисловості для виробництва обладнання – станків, літаків, суден на експорт);
- виховання нової еліти: ”політика повинна працювати на економіку, а не навпаки”.

Потенціал для вирішення глобальних екологічних питань – ще один із напрямів співробітництва, тема бізнес-семінару.

“Розглянуті питання експорту, імпорту інвестицій, механізмів Кіотського протоколу, наведені приклади інвестиційної діяльності в Україні, перспективні екологічні проєкти, механізми чистого розвитку, механізми торгівлі викидами, схеми зелених інвестицій, огляд енергозберігаючих технологій для України, досвід компанії Сумітомо в реалізації проєктів” [2, с. 27].

Матеріали бізнес-форумів у подальшому представляє японський центр ЧДУ імені Петра Могили для усіх зацікавлених осіб у бізнес-колах Миколаєва, відділах зовнішньоекономічних питань облдержадміністрації та міськвиконкому, на факульте-

тах економіки університетів, що дало змогу ефективніше спілкуватися з експертом з економіки професором Сінічіро Кавагучі.

У жовтні 2008 року у Миколаєві згідно зі спільною домовленістю між Японським центром ЧДУ імені Петра Могили та Українсько-японським центром НТТУ КПІ відбувся його візит, зустрічі в обласній торгово-промисловій палаті, на миколаївських підприємствах різних галузей (порти, суднобудування, авіаремонт, авіаобслуговування, приладобудування), був проведений в ЧДУ імені Петра Могили економічний семінар “Кризові ситуації в економіці і шляхи їх подолання” для студентів, викладачів та фахівців.

Професор С. Кавагучі відзначив безумовну й унікальну привабливість Миколаєва для розвитку всебічного міжнародного співробітництва: вигідне географічне положення, структура промисловості, наявність професійних кадрів, тривалі традиції розвитку багатьох галузей виробництва, розвинена наукова й освітня база, вивчення японської мови студентами різних спеціальностей, наявність великих масивів екологічно чистих земель. За часів Радянського Союзу в Миколаєві була створена і успішно працювала українсько-японська фірма і цей досвід є теж корисним. Пан С. Кавагучі розглянув також можливість вирощування на Миколаївщині екологічно чистої продукції, сировини для ліків та косметики.

За результатами його візиту у Києві відбулася зустріч з представниками японських ЗМІ.

Експертна оцінка економічної ситуації в Миколаєві була продовжена на Інвестиційному форумі в грудні 2008 року. Відбулося спілкування менеджера бізнес-програм Українсько-японського центру НТТУ КПІ І. Салвара з міським керівництвом, зокрема обговорено питання будівництва мосту, реконструкції аеропорту в Миколаєві, розвитку туризму, студентських та викладацьких обмінів між університетами тощо.

У грудні 2009 року в Києві проводили дводенний семінар на тему “Міжнародна торгівля: механізм здійснення експортно-імпортних операцій”. Лектор пан Юба Тошія, дипломований радник з питань міжнародної торгівлі Японської організації зовнішньої торгівлі JETRO, уповноважений спеціаліст з митних питань Міністерства фінансів Японії, уповноважений спеціаліст з бізнес-зв'язків Торгово-промислової палати Японії навів вичерпну законодавчу і практичну інформацію з питань торгівлі, характеристик японського ринку.

У грудні 2009 року у Миколаєві у Національному університеті кораблебудування організували майстер-клас професорів Танака Хіроші та Сергія Бушуєва “Управління проектами та програмами як іноваційна платформа. Збагачення української практики японським методом”. Мета майстер-класу: розглянути сучасні глобальні тенденції розвитку керування проектами та програмами у контексті інжиніринга, інновацій у формуванні конкурентних переваг бізнес-організацій, дати оцінку розвитку керування проектами та програмами в Україні на основі японських досягнень у галузі інновацій та інжиніринга бізнес-проектів, викласти досвід проектного керування успішних японських і світових компаній – Тойота, Аірбас, Боїнг, Панасонік, Шарп, Сіеско, Хонда та ін.

У лютому 2010 року відбулася відкрита лекція з маркетингу експерта Японського агентства міжнародного співробітництва ЛСА, старшого консультанта з фінансової реструктуризації промислових підприємств Європейського банку реконструкції та розвитку, консультанта з глобального маркетингу та продажів пана Тошіо Ямамото на тему “Практика стратегічного маркетингу”.

Восени 2010 року проведено бізнес-стажування для українських фахівців сільського господарства.

Отже, Українсько-Японський центр НТТУ КПІ робить вагомий внесок у подальший розвиток української економіки шляхом розвитку людських ресурсів України, а також шляхом поліпшення співпраці між Японією та Україною у сфері зовнішньої торгівлі та бізнесу.

“Спільний проект з Державним комітетом України з питань регуляторної політики та підприємництва – це організація тренінгів у Японії за 20–30% реальних затрат для представників малого, середнього та великого бізнесу у сфері виробництва” [4, с. 49].

Економічні перетворення завжди вимагають чіткого усвідомлення цілей, розуміння завдань, розробки методів реалізації й досвіду тих, хто свого часу пройшов через труднощі економічного реформування. Японія має достатньо багатий досвід відновлення національної економіки й українська економіка може ним скористатися. Діяльність громадських організацій у цьому процесі, а також у всіх галузях міжнародного співробітництва, є важливою і корисною. Зокрема, варто навести аспекти просвітньої та культурної діяльності Миколаївського міського молодіжного просвітнього товариства японської культури “Татікадзе.” Товариство було створене, аби дати можливість усім бажаючим вивчати японську мову, каліграфію, музику і танці, оригами та ікебану, чайну церемонію і поезію, історію та бойові мистецтва. “Татікадзе” впродовж всіх років діяльності плідно розвивається і поширює напрями діяльності.

У квітні 2004 року в МДГУ імені Петра Могили (зараз Чорноморський державний університет) з ініціативи ММ МПТЯК “Татікадзе” засновано Японський центр. Студенти та всі охочі мають змогу вивчати японську мову як факультативно, так і на бюджетній основі (з 2008 року з японським викладачем Араї Юко), а також каліграфію, історію, культуру, мистецтво, народні ремесла. Слухачі курсів японської мови щороку складають іспити у вигляді тестування в Київському міжнародному університеті та отримують сертифікати міжнародного зразка, що дає їм змогу працювати в українсько-японських фірмах, з 2008 року беруть участь у Конкурсі промов японською мовою у Київському лінгвістичному університеті. За підсумками роботи у 2004 році виконавчий директор Г. Зінов’єва разом з іншими керівниками активно діючих громадських організацій отримала грант Міністерства освіти та культури США та пройшла стажування за темою “Менеджмент громадських організацій” у Клівленді. У 2009 році отримано грант від Японської фундації – навчальні матеріали для вивчення японської мови. Бібліотека японського центру постійно поповнюється книгами і газетами українською, англійською, японською, французькою, німецькою мовами завдяки співробітництву із Посольством Японії в Україні, Українсько-Японським

Центром НТТУ КПІ, Літературним фондом Японії, телерадіокомпанії NHK, особистим контактам.

Представники Японського центру ЧДУ імені Петра Могили активно долучилися до соціально-вагомих міських, регіональних та міжнародних заходів і програм – фестивалів “Країна мрій” у Києві (з 2008 року), “Музи Ольвії”, повітряних зміїв “Кольорове небо” в Скадовську (з 2007 року), національних культур “Дружба” (з 2002 року), виставках дитячого малюнку в Канагава, наукових конференціях у Москві (Інститут сходознавства), Києві (КНУ імені Тараса Шевченка), конкурсах ЮНЕСКО та проектах Японського центру НТТУ КПІ (лекції, бізнес-семінари, зустрічі з громадськими діячами тощо).

У галереї мистецтв ЧДУ імені Петра Могили щороку відбуваються виставки “Відкриття Японії”. Представники японського товариства експонують свої творчі роботи з розпису по тканинах, каліграфії, графіки, оригамі (складання з паперу), ікебани (мистецтво створення композицій з квітів), вишивки гладдю та бісером, вироби з бамбука, вірші та світлини.

Поширюються офіційні, творчі та особисті контакти з японською стороною, до Миколаєва приїждять японські спеціалісти, викладачі, студенти, туристи. Завдяки активній роботі Японського центру у 2009 року заходи у форматі “Місяця культури Японії в Україні” уперше відбулися у Миколаєві за участю Миясіро Еміко, співпрацівника компанії Сумітомо, експерта з японських мистецтв, яка провела лекцію “Україна-Японія: історія національного одягу” та майстер-клас з ікебани та мідзухікі, відвідала клуб раннього розвитку дітей. Керівник Київського клубу оригамі Лариса Осадчук за сприяння Посольства Японії провела майстер-класи з оригамі для студентів та викладачів загальноосвітніх шкіл у Миколаївському обласному інституті післядипломної підготовки учителів. Програми навчання, стажування в японських університетах діють для випускників шкіл, студентів і аспірантів всіх спеціальностей.

У серпні 2010 року в Миколаєві з ініціативи “Татікадзе” був проведений I Фестиваль аніме “Південний вітер” за участю українських та російських гостей. У травні та жовтні 2010 року представники “Татікадзе” були присутні на фестивалях “Японська весна” та “Японська осінь” в Санкт-Петербурзі, відвідали лекції японських фахівців з економіки, освітні та художні виставки, майстер-класи з японських мистецтв у музеях, ботанічному саду, дитяче свято в зоопарку. Це новий перспективний напрямок міжнародного співробітництва у руслі діючого договору між Миколаєвом та Санкт-Петербургом.

Творчий звіт діяльності “Татікадзе” втілений у книзі “Ветер поднятый мечом”, електронна версія якої була підготовлена у липні 2010 року.

Отже, діяльність громадських організацій сприяє міжнародному співробітництву.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Використання економічного досвіду Японії в українських економічних реформах : курс лекцій. – К. : Посольство Японії, 2005. – 63 с.

2. Матеріали екологічного бізнес-семінару. – К. : Українсько-Японський центр НТТУ КПІ, 2007. – 35 с.
3. *Тойнби А. Дж.* Избери жизнь. Диалоги / А. Дж. Тойнби, Д. Икеда ; пер. с англ. – М. : МГУ, 2007. – 448 с.
4. Практика управління. – №9. – 2008.

*Стаття: надійшла до редакції 15.10.2010
прийнята до друку 15.11.2010*

ACTIVITY OF PUBLIC ORGANIZATIONS IN UKRAINIAN-JAPANESE RELATIONS

Yuriy Shulhin, Halyna Zinovyeva

*Petro Mohyla State University,
Department of Political Science,
68, Desantnykiv Str., 10, Mykolayiv, Ukraine, 54003,
tel.: +380502161255, e-mail:urec_shulgin@mail.ru*

In the article we view the aspects of economic cooperation between Ukraine and Japan. This article will be useful for further research in this area. In the article we view the aspects of educational and cultural activity of Mykolayiv youth educational society of Japanese culture “Tachikaje”. Society is founded for giving possibilities to senior pupils and students to study the Japanese language, calligraphy, music, ikebana, tea ceremony, history and martial arts.

Key words: cooperation, middle class, management, experience, culture.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ОБЩЕСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В УКРАИНСКО-ЯПОНСКИХ ОТНОШЕНИЯХ

Юрий Шульгин, Галина Зиновьева

*Черноморский государственный университет имени Петра Могилы,
кафедра политических наук,
вул. 68 десантників, 10, Николаев, Украина, 54003,
Тел.: +380502161255, e-mail:urec_shulgin@mail.ru*

Обобщены материалы бизнес-семинаров, тренингов, лекций по экономическим вопросам, которые проводились японскими специалистами, экспертами, учеными по плану деятельности проекта “Украинско-японский центр НТУУ КПІ” в 2006–2010 годах в Киеве и Николаеве, сформулированы рекомендации, касающиеся практического применения японского опыта в украинских экономических преобразованиях в сфере деятельности общественных организаций.

Ключевые слова: средний класс, менеджмент, сотрудничество, опыт, культура.